

Utrecht, 12 mei 2020

Reactie van de beroepsverenigingen BPSW, NIP en NVO, op de internetconsultatie over de Wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en enkele andere wetten met het oog op een integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek en de daarvoor benodigde gegevensverwerking (*Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein*)¹

Algemene reactie

De beroepsverenigingen van sociaal werkers (BPSW), psychologen (NIP) en pedagogen (NVO) hebben kennis genomen van het wetsvoorstel en we begrijpen dat het wetsvoorstel wil voorzien in een goede ondersteuning van burgers die te kampen hebben met meervoudige problemen in meerdere domeinen. Toch reageren we met grote bezorgdheid op dit wetsvoorstel en ontraden het in de huidige vorm.

De leden van BPSW, NIP en NVO zijn werkzaam in het brede sociaal domein en o.a. in de ggz. Zij werken zowel in lokale teams (wijkteams) als in de (gespecialiseerde) hulpverlening. Zij hebben op grond van hun beroepscode en op grond van de Jeugdwet of WGBO een geheimhoudingsplicht (beroepsgeheim). Vaak zijn ze werknemer in dienst van een aanbieder in het sociaal domein, soms zijn ze zelfstandig aanbieder en soms zijn ze in dienst van de gemeente.

Uit de aanhef van het wetsvoorstel blijkt dat het doel van het wetsvoorstel is de WMO 2015 en enkele andere wetten te wijzigen teneinde de integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek, waarbij in ieder geval sprake is van problematiek op het sociaal domein, en daarmee samenhangend, meldpunten voor zorgen over personen die mogelijk hulp en ondersteuning nodig hebben, van goede wettelijke waarborgen te voorzien, in het bijzonder voor wat betreft de verwerking van persoonsgegevens en de daarbij noodzakelijke waarborgen ter bescherming van de privacy van de burger;

In de internetconsultatie wordt gesteld dat bij de totstandbrenging van dit conceptwetsvoorstel is gezocht naar een balans tussen enerzijds de voorgestelde gemeentelijke taken, en daarvoor noodzakelijke gegevensverwerking bij meervoudige en ernstige problematiek en voor de meldpunten niet acute zorg. En anderzijds de waarborgen voor de burger ter bescherming van zijn privacy. Gevraagd wordt naar onze opvattingen over de verwachte effecten van de nu voorgestelde regeling en wat we vinden van het voorstel en de toelichting daarop.

BPSW, NIP en NVO zijn van mening dat het wetsvoorstel:

- a. Te ruime bevoegdheden schept voor gemeenten om persoonsgegevens te verwerken over de domeinen heen en onderzoek te doen.

¹ <https://www.internetconsultatie.nl/meervoudigeproblematiek>

- b. Professionals, die in opdracht van de gemeente belast worden met de uitvoering van de taken van gemeenten op grond van deze wet én professionals die gevraagd worden gegevens te leveren in het kader van de uitvoering van deze taken, in een onmogelijke positie brengt. Ze zullen onverenigbare taken moeten uitvoeren en kunnen daardoor in een positie komen waarin ze moeten handelen in strijd met hun beroepscode of ze kunnen onder druk komen te staan om hun wettelijke geheimhoudingsplicht te schenden.
- c. De privacy van de burgers onvoldoende beschermt. Het wetsvoorstel kan zelfs burgers raken, die daar niet om hebben gevraagd, noch weet van hebben.
- d. Meer problemen creëert, dan ze oplost en niet daadwerkelijk zal bijdragen aan het overigens nastrevenswaardige doel, om burgers met meervoudige problematiek beter te ondersteunen bij het behouden en vergroten van hun zelfredzaamheid en participatie, het voeren van regie over hun eigen leven.

We zijn van mening dat er betere voorwaarden voor integrale samenwerking moeten worden gecreëerd voor hulpverleners in plaats van meer bevoegdheden voor gemeenten en verplichtingen tot gegevensverstrekking door hulpverleners. Hierna lichten we dat graag toe.

Ad a. Te ruime taken en bevoegdheden gemeenten

Het wetsvoorstel is vooral een antwoord op de kritiek van de Autoriteit persoonsgegevens (AP) die constateerde dat een overkoepelende wettelijke regeling voor domeinoverstijgende verwerking van persoonsgegevens door gemeenten in het sociaal domein ontbreekt. Het vragen van toestemming aan de betrokkene kan het ontbreken van een wettelijke grondslag voor gegevensverwerking niet ondervangen, omdat de betrokkene in een afhankelijkheidspositie verkeert en dus niet uit vrije wil die toestemming kan geven, zo oordeelde de AP. Met het wetsvoorstel wordt daarom een grondslag gecreëerd voor gemeenten om gegevens te verwerken. Dat wordt artikel 6, eerste lid onderdeel e van de AVG: de verwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van een taak van algemeen belang of de uitoefening van openbaar gezag. Die taken worden in het wetsvoorstel benoemd en kunnen samengevat worden als het zorg dragen voor een integrale en gecoördineerde aanpak in een situatie waarin sprake is van meervoudige problematiek.

Ons is opgevallen dat in de memorie van toelichting verschillende doelen van deze wet worden genoemd:

- Een smalle doelstelling:
Het wetsvoorstel beoogt mogelijk te maken dat de persoonsgegevens die het college (eerder) heeft verzameld ter uitvoering van een van de vier sociaal domein wetten, worden gebruikt voor de integrale aanpak.Het gebruik van deze gegevens is slechts mogelijk voor zover hieraan steeds een zorgvuldige afweging ten grondslag ligt omtrent de te betrekken domeinen bij het onderzoek naar de meervoudige problematiek, de te betrekken partijen en de noodzakelijke gegevens. (Par 3.4.3.MvT)
- Een bredere doelstelling:
...dit wetsvoorstel voorziet in de eerste plaats in het (wettelijk) vastleggen van de taken en bevoegdheden die het college nodig heeft voor de integrale en gecoördineerde aanpak van

meervoudige problematiek. Daarnaast beoogt het wetsvoorstel te voorzien in een regeling met betrekking tot de daarvoor benodigde verwerking van persoonsgegevens.

Wat betreft de smalle doelstelling kunnen we ons voorstellen dat het van belang is voor de gemeente en voor het oplossen/ondersteunen bij meervoudige problematiek, om de gegevens waarover de gemeente reeds beschikt te combineren. Hiervoor biedt het wetsvoorstel een grondslag en zien we geen bezwaar, mits de betreffende burger dan in staat wordt gesteld het recht van bezwaar uit te oefenen.

Met het oog op de bredere doelstelling worden in dit wetsvoorstel een aantal taken voor het college vastgelegd, die nodig zijn om *een integrale en gecoördineerde aanpak* te kunnen uitvoeren:

- *Het in concrete gevallen verrichten van onderzoek naar de problemen die spelen, welke hulp al wordt verleend en welke hulp op grond van de vier sociaal domeinwetten nog meer zou moeten worden verleend. Als daartoe aanleiding is, kan het college ook partijen uit aanpalende domeinen bij het onderzoek betrekken.*
- *Opdracht tot het opstellen van een werkplan. Indien uit het onderzoek blijkt dat het aan één cliënt verstrekken van meer dan één dienst uit het sociaal domein in een gecoördineerde aanpak van deze diensten kan bijdragen aan een oplossing, is het college verplicht een werkplan op te stellen. Hetzelfde geldt indien het gaat om het verstrekken van diensten uit het sociaal domein aan meerdere gezinsleden.*
- *Bevoegdheid tot het opstellen van een werkplan. Indien er één dienst uit het sociaal domein en één dienst (of interventie) uit een aanpalend domein speelt, kan het college een werkplan opstellen.*
- *Het zorg dragen voor coördinatie: het college draagt er zorg voor dat de uitvoering van een werkplan wordt gecoördineerd en wijst daartoe een persoon als coördinator aan.*
- *Het in voorkomende gevallen organiseren van een casusoverleg. Onderdeel van het onderzoek, dan wel de integrale aanpak kan zijn dat het college en bij coördinatie van het werkplan, de aangewezen coördinator, een casusoverleg met de betrokken partijen organiseert.*

Er wordt dus een heel model van aanpak neergelegd in dit wetsvoorstel en het college krijgt de daarbij behorende bevoegdheden om het uit te voeren. Naar verwachting is dit een taak die het college niet zelf zal uitvoeren, maar zal beleggen bij derden.

Uit de Memorie van Toelichting (par 2.1.) bij dit wetsvoorstel blijkt dat ongeveer een kwart van de huishoudens gebruik van een of meerdere voorzieningen uit het sociaal domein. En dat bij een kleine groep inwoners (circa 5%) sprake is van problematiek die te typeren is als “complex”. Het wetsvoorstel legt de gemeentelijke taken ten behoeve van een integrale en gecoördineerde aanpak van *meervoudige problematiek* vast. Maar stelt ook, dat het niet goed mogelijk is een sluitende definitie van het begrip ‘meervoudige problematiek’ te formuleren: de aard en de ernst van de problematiek kan zich in velerlei variaties en gradaties voordoen. Evenmin wordt er gedefinieerd wanneer er sprake is van ‘complexe meervoudige problematiek’. Dat is van belang omdat er dan door partijen verzoeken om onderzoek kunnen worden ingediend op

grond waarvan de gemeente kan besluiten tot onderzoek.

BPSW, NIP en NVO zijn van mening dat door het ontbreken van een duidelijke afbakening van de situaties waarin de gemeente deze taken en bevoegdheden kan gebruiken, een onnodige, disproportionele inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de burger en zijn gezin, dreigt. Het lijkt erop dat als je op meerdere gebieden ondersteuning hebt aangevraagd of een voorziening vraagt er al sprake is van meervoudige problematiek. Betekent dit bijvoorbeeld dat iemand die een uitkering heeft en een dagbestedingsactiviteit bezoekt met een scooter al valt onder de 'samenhangende meervoudige problematiek'?

De inbreuk op de persoonlijke levenssfeer kan nog groter zijn als er naar het oordeel van een instantie of reeds betrokken professional sprake is van *complexe meervoudige problematiek* (eveneens niet nader gedefinieerd). In die situaties kan het college een onderzoek starten waarbij het college slechts een informatieplicht heeft aan de betrokkene. Het college kan in die gevallen, gehoord de professional die het verzoek heeft gedaan, beslissen of er gronden zijn voor een onderzoek.

De voorgestelde wetgeving lijkt op gespannen voet te staan met artikel 8 EVRM omdat het onvoldoende scherp aangeeft wanneer de overheid zich wel en niet bemoeit met het privéleven van de burger en daar ook nog zijn gezin bij mag betrekken zonder dat dit op uitdrukkelijk verzoek is van de betrokkenen. Er staat wel in de memorie van toelichting dat de wens van de betrokkene(n) leidend is, maar dat vergt grote assertiviteit van de burger die in een afhankelijkheidsrelatie zit ten opzichte van de gemeente, om te zeggen dat hij dit niet wil.

Als de gemeente op grond van dit wetsvoorstel een onderzoek instelt naar de problemen die er spelen, of er al sprake is van lopende dienstverlening vanuit het sociaal domeinwetten of aanpalende diensten, welke diensten kunnen bijdragen aan de oplossing van problemen en of er sprake is van samenhangende problematiek waarvoor een gecoördineerde aanpak wenselijk is, dan zullen de normale zorgvuldigheidseisen van de AVG moeten worden toegepast. Dit stelt zeer hoge eisen aan de aan de expertise van de ambtenaar die moet beoordelen of er sprake is van samenhangende meervoudige problematiek. Hij zal ook moeten weten wat de meest aangewezen aanpak zou kunnen zijn en zal met de betrokkene tot overeenstemming moeten komen dat een integrale aanpak noodzakelijk is. Immers als de betrokkene niet wil dat verder onderzoek wordt gedaan, dan mag er geen verder onderzoek worden gedaan.

BPSW, NIP en NVO betwijfelen dan ook of de voorgestelde werkwijze in de praktijk het gewenste effect zal hebben, te weten hulp en ondersteuning voor de burger die te maken heeft met complexe meervoudige problematiek. Er is een risico dat de burger zich afkeert van hulp en hulpverlening vanwege ongevraagde overheidsbemoeienis.

In de huidige uitvoeringspraktijk zien we nu al dat ambtenaren op grond van hun huidige taakstelling menen 'recht' te hebben op kennisname van behandelplannen of evaluatieverslagen of menen inhoudelijke coördinatie te moeten voeren over het zorgproces. Terwijl bijvoorbeeld de MvT bij artikel 7.4.0 Jeugdwet duidelijk stelt dat behandelplannen en evaluaties niet behoren tot de

noodzakelijke informatie die nodig is voor het afgeven van een beschikking. Al snel wordt geoordeeld dat professionals “lastig zijn” als ze gegevens niet willen delen. Of er wordt gesteld dat ze handelingsverlegen zijn en daarom geen gegevens delen. We vrezen dat de in het wetsvoorstel voorgestelde werkwijze dit probleem zal versterken.

BPSW, NVO en NIP zijn van mening dat binnen de huidige regelgeving gegevensuitwisseling bij samenhangende meervoudige problematiek al mogelijk is in het kader van een integrale aanpak door hulpverleners. De uitgebreide onderzoekstaak van het college is daarvoor in onze optiek niet nodig. Professionals zijn in principe heel goed in staat om afwegingen te maken die passen binnen de wettelijke kaders en hun beroepsgeheim om de hulpverlening aan cliënten bevorderen. Dit kunnen ze alleen doen als ze onafhankelijk kunnen opereren en hun professionele integriteit niet wordt aangetast. Daarvoor is nodig dat ze hun professionele ruimte kunnen gebruiken, voldoende kennis hebben om hun afwegingen te maken en voldoende lef hebben om een geheimhoudingsplicht al dan niet te doorbreken. Bovendien moet in aanmerking worden genomen dat het een zeer klein percentage van de burgers is, waarbij sprake is van complexe meervoudige problematiek. En voor de aanpak van problematiek op sommige terreinen is bovendien andere wetgeving in voorbereiding². En tenslotte is het de burger zelf die bepaalt welke hulp hij of zij wenst te ontvangen. Voor gedwongen hulpverlening zijn er andere wettelijke kaders.

Tot slot wordt met het wetsvoorstel ook de opdracht gegeven aan de gemeente om te zorgen voor een meldpunt waar zorgen over het welzijn, de zelfredzaamheid, de participatie of de gezondheid van burgers kunnen worden gemeld. En om vervolgens naar aanleiding van die meldingen te zorgen voor triage, doorgeleiding aan een partij die de melding kan behandelen, het op de hoogte stellen van de betrokkene dat er een melding over hem is gedaan en terugkoppeling aan de melder wat er met de melding is gedaan. Ook dit is een zeer ruim geformuleerde taak die de bevoegdheid geeft om enkel op grond van een melding verregaande inbreuk te maken op de privacy van de burger. Dit stelt hoge ethische eisen en vraagt om kaderstelling.

Er zijn al erg veel meldpunten, met allemaal andere voorwaarden en regels en doelen. Enige uniformiteit is gewenst.

Ad b: Het wetsvoorstel creëert een onmogelijke positie voor professionals

Terecht wordt in de memorie van toelichting (par 3.2.5.) aangegeven dat het wetsvoorstel geen antwoord geeft op het knelpunt in de uitvoeringspraktijk dat zich voordoet als de gemeente haar wettelijke taken uitbestedt. In de praktijk staat dit bekend als de “pettenproblematiek”.

Professionals worden belast met diverse taken met daarbij behorende verschillende wettelijke kaders, plichten of bevoegdheden, zoals:

- beslissen in mandaat namens de gemeente over de inzet van publieke middelen
- bieden van begeleiding, ondersteuning, hulp of zorg

en daar kunnen met dit wetsvoorstel nieuwe taken bijkomen, zoals

- het bemensen van een meldpunt met de daaruit voortvloeiende taken of

² [Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden](#)

- het bieden van een integrale en gecoördineerde aanpak van meervoudige problematiek zoals voorzien in dit wetsvoorstel (onderzoek doen, opstellen van een werkplan, voeren van coördinatie en casusoverleg.

De 'oplossing' die geopperd wordt, dat er goede afspraken moeten worden gemaakt met de aanbieders, is niet afdoende.

BPSW, NIP en NVO vragen zich af of het versterken van de zeggenschap van de burger, het bieden van goede voorwaarden voor inhoudelijke samenwerking tussen diverse hulpverleners én het versterken van het vakmanschap van de hulpverlener die te maken heeft met een client(systeem) met meervoudige problematiek, niet veel meer helpend is, dan het geven van nieuwe taken en bevoegdheden aan gemeenten.

Hulpverleners hebben al het recht om informatie te verstrekken met doorbreking van het beroepsgeheim aan de Raad voor de kindbescherming (1:240 BW), aan de gezinsvoogd (7.3.11 lid 4 Jeugdwet) en het meldrecht aan Veilig thuis (art. 5.2.5 Wmo 2015) en als ze van oordeel zijn dat dit noodzakelijk is vanwege het belang van betrokkene (conflict van plichten).

Met dit wetsvoorstel (artikel 5.4.2.) wordt geregeld dat een partij (= persoon of instantie, die werkt in het sociaal domein of de aanpalende domeinen) desgevraagd gegevens verstrekt over de client en zijn gezinsleden, die *naar het oordeel van het college noodzakelijk* zijn voor een onderzoek naar aanleiding van een melding door de persoon zelf of van een professional. Het is aan die 'partij' om te beoordelen of die verstrekking noodzakelijk is, gelet op de inhoud van het verzoek van het college. Het beroepsgeheim mag daarbij doorbroken worden.

In de memorie van toelichting (par 3.4.4) wordt gesproken over "een verplichte verstrekking door partijen met behoud van eigen afweging". Deze formulering gaat veel verder dan een bevoegdheid om het beroepsgeheim te doorbreken indien dat na een zorgvuldige afweging naar het oordeel van de hulpverlener noodzakelijk is. Het kan hier zelfs gaan om bijzondere persoonsgegevens zoals gegevens over de gezondheid.

Hoe zal deze informatieplicht in de praktijk uitwerken? Zal iedere partij zich voldoende bewust zal zijn van de algemene AVG vereisten zoals het noodzakelijkheidsvereiste, het proportionaliteitsvereiste en het subsidiariteitsvereiste? Deze bepaling, die zich richt tot iedere 'partij'³, een brede kring van personen, draagt het risico in zich dat de privacy van de burger onvoldoende beschermd wordt.

Het is niet alleen de burger die in een afhankelijkheidspositie verkeert van de gemeente. Ook de professional die gefinancierd wordt door de gemeente kan zich minder vrij voelen een eigen zorgvuldige afweging te maken. Zal het in de praktijk mogelijk zijn om in professionele vrijheid de

³ Zie Onderdeel A van dit wetsvoorstel: Partij: persoon of instantie die werkzaam is op het gebied van het sociaal domein of aanpalende domeinen met uitzondering van de gemeenteraad, het college, de burgemeester of een gemeenteambtenaar van de gemeente die het onderzoek doet etc.

Sociaal domein: maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp, kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering als bedoeld in de Jeugdwet, schuldhulpverlening als bedoeld in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening of ondersteuning op grond van de Participatiewet.

afweging te kunnen maken of en zo ja welke gegevens verstrekt worden? Het zal volstrekt duidelijk moeten zijn dat partij, die gegevens wordt gevraagd te verstrekken, beslist en niet het college.

We verwachten dat dit in de praktijk grond zal zijn voor veel discussie. Voor de professional is een belangrijke grondslag voor gegevensdeling 'het toestemmingsvereiste', de gemeente zal zich beroepen op het beginsel van 'taakuitoefening'. De professional heeft dus een ander afwegingskader, waarbij de vertrouwensrelatie belangrijk is. Dit zal spanning opleveren. Helemaal als de ambtenaar belast met het onderzoek in een zelfde team werkt of als een professional belast wordt met onverenigbare taken, zoals enerzijds beslissen over de aanpak bij meervoudige problemen en anderzijds hulpverlener zijn.

Mede door de marktwerking in het sociale domein en de behoefte van gemeente om de regie te kunnen voeren, maken professionele hulpverleners nu al onvoldoende gebruik van hun discretionaire ruimte en geven hun organisaties daar te weinig ruimte voor. Als professionals (bijvoorbeeld in de wijkteams) zelf ook al vaak ambtenaar zijn, speelt dit probleem nog meer. Deze signalen ontvangen wij nu al uit onze achterbannen.

Het is zorgwekkend dat met geen woord wordt gerept over de ratio achter het beroepsgeheim, namelijk dat een burger erop moet kunnen vertrouwen dat hij vrijuit kan spreken in het contact met de hulpverlener met een beroepsgeheim (art. 88 wet BIG; art 7:457 BW/WGBO; art 7.3.11 Jeugdwet; 272 Sr), zodat zorg mijden wordt voorkomen uit angst voor schending van hun privacy.

De vraag is voorts op grond van welke deskundigheid het college bepaalt of gegevens noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van een onderzoek en op welke wijze de verkregen gegevens gebruikt zullen worden.

BPSW, NIP en NVO vragen zich af of het niet raadzaam is om de taak van gemeenten te beperken tot het formuleren van een onderzoeksvraag en een terzake onafhankelijke deskundige te vragen om die samen met de betrokkene(n) te beantwoorden door in kaart te brengen wat er nodig is aan inzet van voorzieningen in de concrete situatie.

BPSW, NIP en NVO zijn ervan overtuigd dat voor effectieve ondersteuning van mensen met meervoudige problematiek doorbreking van het beroepsgeheim alleen na een zeer zorgvuldige afweging mag plaatsvinden. Juist met het oog op het doel van de wetgeving in het sociaal domein: het behouden en vergroten van de zelfredzaamheid, is een transparante vertrouwensrelatie met de cliënt een essentiële randvoorwaarde.

Ad c. De privacy van de burger onvoldoende beschermt

Het heeft ons uitermate bevreemd dat met dit wetsvoorstel het begrip cliënt wordt uitgebreid tot een persoon ten behoeve van wie een melding is gedaan door een partij, werkzaam in het sociaal domein of in een aanpalend domein. Dat betekent dat een burger en zijn gezinsleden dus geconfronteerd kunnen worden met een onderzoek door de overheid, doordat een 'partij' dat vraagt aan het college.

Het cliëntbegrip wordt daarnaast uitgebreid met de persoon met wie een gezamenlijke huishouding wordt gevoerd, een elders verblijvend kind of adoptief - of pleegkind, een elders verblijvende ouder,

stief- of adoptie ouder of pleegouder, een elders verblijvende broer of zus of een halfbroer of -zus. De elders verblijvende personen worden betrokken als een jeugdige hulp nodig heeft. Bij het cliëntbegrip in dit wetsvoorstel kunnen de nodige kanttekeningen worden geplaatst.

BPSW, NIP en NVO vragen zich af op welke manier wordt gewaarborgd dat er een zorgvuldige belangenafweging wordt gemaakt, wie wel en niet betrokken wordt, denk aan situaties waarin kindermishandeling of huiselijk geweld speelt, waarin sprake is van een complexe echtscheiding, waarin sprake is van psychiatrische problematiek. Hoe wordt voorkomen dat door het betrekken van een brede kring, de privacy van de betrokkenen wordt geschonden. En op welke wijze wordt geregeld dat er een zorgvuldige belangenafweging gemaakt wordt, zodat problemen door een dergelijk onderzoek niet verergerd worden of nog complexer worden.

Uiteraard zijn we het met de regering eens dat de hulpvraag van de burger leidend moet zijn. Maar oneens zijn we het met de toevoeging dat het College “zoveel mogelijk in samenspraak met de burger en zijn gezin” moet handelen. Onderdeel van de professionele standaard van onze beroepsgroepen, vastgelegd in beroepscode en vakinhoudelijke richtlijnen, is, dat we “samen beslissen met de cliënt over de inzet van passende hulp”.

Voor het ingrijpen in de autonomie van cliënten bestaat speciale wet- en regelgeving met een eigen afwegingskader en rechtsbeschermingsmogelijkheden, zoals de Wet kinderschermingsmaatregelen, de Wvvgz, de WZD, de Wet tijdelijk huisverbod en de Wet Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling.

BPSW, NIP en NVO vragen zich af hoe de rechtsbescherming is geregeld. Op grond van artikel 2.3a.5 van dit wetsvoorstel krijgt het college de bevoegdheid om zowel over de persoon zelf, als over zijn gezinsleden persoonsgegevens te verzamelen zonder toestemming van die betrokkenen. Op grond van het derde lid rust er slechts een plicht tot informeren van de cliënt en zijn gezinsleden. In de memorie van toelichting wordt slechts gesproken over de rechten op grond van de AVG met betrekking tot het verwerken van de persoonsgegevens. Nergens wordt in (de toelichting op) het wetsvoorstel aangegeven hoe de cliënt (of een van diens gezinsleden) bezwaar kan maken tegen een inmenging door het college in zijn gezinsleven.

Het wetsvoorstel spreekt over “zoveel mogelijk in samenspraak met cliënten en gezinsleden”. Niet over instemming of toestemming bij het onderzoek en het betrekken van gezinsleden die elders verkeren en partijen in het sociale domein. In de wet wordt bepaald dat de gemeente de zorgverzekeraars (uitvoering Zvw) expliciet zullen betrekken, dus buiten het sociale domein. Ook over het instellen van het casusoverleg en het vaststellen van het werkplan staat niets over samenspraak en/of instemming.

Het college krijgt in onze ogen een veel te ruime bevoegdheid om gegevens te verwerken, waaronder bijzondere gegevens zoals die met betrekking tot de gezondheid. Niet alleen als de betrokkene om een voorziening heeft gevraagd en er mogelijk meer aan de hand is, maar ook als de betrokkene of zijn gezinsleden daarom niet gevraagd hebben en een onderzoek is gevraagd door een partij die al betrokken is. Daarmee wordt ingegrepen in de autonomie van de cliënt.

De grondslag die geboden wordt aan partijen om hun beroepsgeheim te doorbreken als door het college gevraagd wordt om gegevens te leveren voor het onderzoek, wordt beargumenteerd door aan te geven dat de wetgever een integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek een zwaarwegend belang vindt, dat doorbreking van het beroepsgeheim kan rechtvaardigen. Op zich was dit al mogelijk in het kader van de samenwerking binnen de hulpverlening. Het grote verschil is echter dat de gegevens nu terecht komen bij het college die op grond van die informatie beslist over het al dan niet opzetten van een werkplan.

Tot slot vragen we aandacht voor de ICT- functionaliteiten die nodig zijn als een onderzoeksdossier wordt opgebouwd. De gemeente dient, als dit wetvoorstel wordt aangenomen verplicht te worden om de behandelaar, coördinator van het dossier, de mogelijkheid te bieden het dossier op te delen per gezinslid om te kunnen voldoen aan de AVG rechten van de burgers.

Ad d: Gaat het wetsvoorstel helpen?

De beroepsverenigingen van sociaal werkers (BPSW), psychologen (NIP) en pedagogen (NVO) ontraden dit wetsvoorstel in de huidige vorm. Een wetsvoorstel conform de 'smalle doelstelling' zoals genoemd onder ad a, vinden we passender om de huidige problematiek van toestemming voor het verwerken van persoonsgegevens zoals gesignaleerd door de AP op te lossen.

Het wetsvoorstel geeft naar onze mening onvoldoende waarborgen dat er met inachtneming van de zorgvuldigheidseisen van de AVG (doelbinding/ proportionaliteit en subsidiariteit) gewerkt zal worden als het gaat om de aanpak van meervoudige problematiek in het sociaal domein. Onduidelijk is van welke mate van ernst van de meervoudige problematiek sprake moet zijn voordat het gerechtvaardigd is om onderzoek in te stellen of een werkplan op te stellen. Het gevaar bestaat dat de (niet hulpverlenende) ambtenaar, hulpverlener wordt als het gaat om samenhangende meervoudige problematiek zonder over voldoende expertise te beschikken over welke aanpak helpt.

Het wetsvoorstel schuift een aantal aspecten op het gebied van hulpverlening naar de gemeenten

- Het college bepaalt *in samenspraak met* de cliënt, de mantelzorger of een vertegenwoordig of er behoefte is aan voorzieningen bij de cliënt en betrokken gezinsleden. Ook bij een melding door een andere partij of een ander persoon wordt de behoefte van de cliënt en zijn of haar gezinsleden door het college bepaald.
- Het college bepaalt of en zo ja welke gezinsleden betrokken worden in het onderzoek. Het gevaar bestaat dat burger(s) ongevraagd in het onderzoek worden betrokken en dat voor hen wordt bepaald wat hun behoeften zijn. Het college van B&W hoeft het betrekken van gezinsleden (ook elders verblijvend) niet te verantwoorden.
- Het college bepaalt welke partijen uit andere domeinen betrokken worden.
- Het college bepaalt welke voorzieningen in het sociale domein noodzakelijk zijn.
- Het college bepaalt welke partijen de coördinatie van de integrale aanpak verricht.

De geheimhoudingsverplichting is een belangrijk onderdeel van de professionele standaard en integriteit van hulpverlenende professionals. De ambtenaar die op grond van deze wet de taken gaat uitvoeren zal zich laten leiden door de vraag of een integrale en gecoördineerde aanpak nodig is. Privacy-afwegingen zullen daarbij van ondergeschikt belang zijn. De gemeenteambtenaar heeft in

tegenstelling tot de hulpverlenende professional vaker een meldingsplicht als het gaat om het signaleren van fraude. Door de positie van het college, de behoeftebepaling, de reikwijdte van het cliëntbegrip, de partijen die betrokken kunnen worden in een onderzoek, de vaststelling van wat noodzakelijke gegevens zijn, is 'fraudeopsporing' een stuk gemakkelijker geworden. Dat betekent dat van een vertrouwensrelatie geen sprake meer kan zijn. Het is de vraag of dit wenselijk is, als er sprake is van samenhangende meervoudige problematiek, waarin de medewerking en toestemming van de cliënten van belang zijn. Betrouwbaarheid en transparantie zijn sleutelwoorden voor een geslaagde integrale aanpak.

Als de gemeente ervoor kiest om de uitvoering van de taken met de bijbehorende bevoegdheden uit deze wet (onderzoek doen, werkplan opstellen, coördineren en casusoverleg voeren) in mandaat te beleggen bij aanbieders in het sociaal domein, dan verwachten we dat de eerder benoemde "pettenproblematiek" in verhevigde vorm zal gaan optreden. Dit kan het vertrouwen in de hulpverlening schaden.

We zijn ons ervan bewust dat het scheppen van goede voorwaarden voor integrale en gecoördineerde aanpak in die gevallen waarin sprake is van meervoudige problematiek enerzijds en het beschermen van de privacy van de burger anderzijds een complex vraagstuk is.

BPSW, NIP en NVO vragen met deze inbreng aandacht voor de complexiteit die nu al in de uitvoeringspraktijk aanwezig is als hulpverleners belast worden met overheidstaken (zie voorbeeld in Mvt par.3.2.5).

We hopen dat we met onze inbreng bij dragen aan mogelijke oplossingsrichtingen.